

Volebné právo a súdny prieskum volieb v Českej republike a Slovenskej republike

Doc. JUDr. Ladislav Orosz, CSc.
Doc. JUDr. Pavel Molek, Ph.D., LL.M.
Prof. JUDr. Ján Svák, DrSc.
Doc. JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D.

C·H·BECK

Vzor citácie:

Orosz, L., Molek, P., Svák, J., Šimíček, V. Volebné právo a súdny prieskum volieb v Českej republike a Slovenskej republike. Bratislava : C. H. Beck, 2016, s. 472

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA

právnícké fakulty MU

~~Pol 6589 / 165 109~~

U-31779

Vydalo Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o., organizačná zložka v Bratislave roku 2016

Prvé vydanie

Redaktor publikácie: PhDr. Bohuš Bodacz

Tlač: Marten, spol. s r. o.

© Nakladatelství C. H. Beck, 2016

ISBN: 978-80-89603-41-1

O autoroch

Doc. JUDr. Ladislav Orosz, CSc.

Je sudcom Ústavného súdu Slovenskej republiky, zároveň pôsobí ako vysokoškolský učiteľ na Katedre ústavného a správneho práva na Právnickej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach.

Doc. JUDr. Pavel Molek, Ph.D., LL.M.

Je od roku 2016 sudcom Nejvyššího správního soudu ČR, okrem toho vyučuje ústavné právo a ľudské práva na Právnickej fakulte Masarykovej univerzity v Brne a každoročne prednáša na Katolíckej univerzite v Lisabone.

Prof. JUDr. Ján Svák, DrSc.

Je od roku 2009 rektorom Paneurópskej vysokej školy, kde vyučuje ústavné právo a štátovedu. Súčasne je generálnym riaditeľom Sekcie edičných činností Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

Doc. JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D.

Je sudcom Ústavného súdu Českej republiky a súčasne vyučuje na Katedre ústavného práva a politológie Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne.

Predslov

Zásadný význam volieb pre fungovanie moderného demokratického a právneho štátu, ako aj funkcie, ktoré voľby plnia, predurčujú záujem publicistov, politických komentátorov, ako aj širokej verejnosti o poznávanie volebného práva a jeho jednotlivých inštitútov. Aj preto predstavujú voľby, volebné systémy, či volebné právo tradičný a pritom mimoriadne vďačný predmet záujmu takmer všetkých spoločenských vied, predovšetkým politológie a právnej (presnejšie ústavnoprávnej) teórie. Z tohto hľadiska pomerne prekvapujúco vyznieva poznanie, že na rozdiel od Českej republiky v slovenskej ústavnoprávnej literatúre v ostatných desaťročiach v zásade nevzniklo komplexnejšie poňaté odborné dielo venované volebnej problematike (ak odhliadneme od príslušných kapitol v učebniciach ústavného, resp. štátneho práva). Tento poznatok v spojení so skutočnosťou, že na Slovensku 1. júla 2015 nadobudli (v plnom rozsahu) účinnosť nové volebné zákony kódexového typu (zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 181/2014 Z. z. o volebnej kampani a o zmene a doplnení zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov), ktoré by mali začiatkom marca roku 2016 zažiť pri voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky „krst ohňom“, viedla slovenskú časť autorského kolektívu k myšlienke pripraviť komplexnejšie monografické dielo, ktorého obsah by mala tvoriť teoretická analýza volebného práva a jeho inštitútov, ucelenejšie komparatívne poznatky a informácie o volebnom práve v iných demokratických štátoch, ako aj vstupná obsahová a hodnotiacia analýza nových slovenských volebných zákonov.

Tradičné, intenzívne a vzájomne obohacujúce sa vedecké kontakty, ktoré udržiava slovenská časť autorského kolektívu s kolegami, priateľmi a partnermi pôsobiacimi za riekou Moravou vyústili v prípravnej fáze celkom prirodzene do rozšírenia pôvodného obsahového zámeru o myšlienku pripraviť dielo, ktoré by malo česko-slovenský rozmer, a to nielen autorsky, ale aj obsahovo. V tejto súvislosti sa žiada pripomenúť, že len celkom nedávno uplynulo štvrtstoročie odvtedy, ako boli bezprostredne po novembri 1989, v tom čase ešte v spoločnom československom štáte, vo federálnom parlamente, ako aj Českej národnej rade a Slovenskej ná-

rodnej rade schválené nové parlamentné volebné zákony, ktorých praktické uplatnenie v prvých demokratických parlamentných voľbách v júni 1989 legitimizovalo cestu oboch súčastí bývalej česko-slovenskej federácie k formovaniu moderných demokratických štátností. Ďalší vývoj volebného práva po pokojnom česko-slovenskom rozchode bol tak v Českej republike, ako aj v Slovenskej republike nepochybne zaujímavý, v niečom podobný, ale v mnohom aj rozdielny, čo zvlášť platí o aktuálnej podobe volebnej legislatívy v našich republikách. Práve preto bola slovenská časť autorského kolektívu osobitne potešená, že jej česká časť sa (aj napriek hroziacemu časovému stresu) v zásade okamžite po oslovení stotožnila s myšlienkou pripraviť spoločnú monografiu. Vzniklo tak autorsky, obsahovo i jazykovo autentické spoločné česko-slovenské dielo, ktoré ponúka nielen odbornej, ale aj širšej čitateľskej verejnosti. Skutočnosť, že ide o monografiu, v ktorej sa každý zo spoluautorov prezentuje prostredníctvom svojho materinského jazyka a seba vlastným (a vo vedeckej komunite už poznaným) spôsobom odbornej argumentácie by nemala byť na škodu, skôr naopak. Čitateľom na oboch stranách rieky Moravy predkladáme dielo, ktoré môže slúžiť aj ako komplexná učebnica volebného práva, pretože kapitoly I., II., III., IV. a VII. sa týkajú všeobecnejších základov a princípov volebného práva bez väzby na úpravu v konkrétnom štáte, pričom následne sa v kapitolách V. a VI., ako aj v kapitole VII. podrobne rozoberá česká a slovenská právna úprava. Pre čitateľov, ktorí „preskočia“ piatu kapitolu, by mohla byť kniha vnímaná aj ako komplexná učebnica slovenského volebného práva zasadená do všeobecnejšieho kontextu, pre čitateľov, ktorí obdobne „preskočia“ šiestu kapitolu, by mohla predstavovať učebnicu českého volebného práva, pričom veríme, že tí, ktorí ju absorbujú celú, by ju mohli prijať aj ako hodnotnú komparatistickú monografiu.

Obsah

O autoroch	V
Predslov	IX
Kapitola I. Voľby a ich funkcie v modernom demokratickom a právnom štáte	1
1.1 Voľby ako demokratický spôsob ustanovovania do verejných funkcií.....	1
1.2 Funkcie volieb.....	9
1.3 Typy volieb.....	11
1.4 Výskum volieb.....	17
1.5 Mezinárodnoprávní úprava a mezinárodnoprávní východiska volebného práva	19
Kapitola II. Volební právo jako základné právo	37
2.1 Volební právo jako politické právo a jeho princípy obecně.....	37
2.2 Princíp svobodných volieb.....	43
2.3 Princíp všeobecných volieb.....	49
2.4 Princíp rovných volieb.....	62
2.5 Princíp přímých volieb	76
2.6 Princíp tajných volieb.....	77
Kapitola III. Právna regulácia volieb	83
3.1 Ústavná úprava volieb v moderných demokratických štátoch..	83
3.2 Zákonná úprava volieb (volebné zákony).....	85
3.3 Volebný proces	91
3.3.1 Vyhlásenie volieb	91
3.3.2 Rozdelenie volebného územia (volebné obvody a volebné okrsky).....	95
3.3.3 Registrácia voličov	101
3.3.4 Volebné orgány a volebná administratíva.....	105
3.3.5 Navrhovanie a registrácia kandidátov	110
3.3.6 Právna regulácia volebnej kampane.....	118
3.3.7 Hlasovanie (formy hlasovania).....	125
3.3.8 Sčítavanie hlasov a vyhlasovanie výsledkov volieb ...	135

Kapitola IV. Volebné systémy	137
4.1 Volebný systém – vymedzenie pojmu, klasifikácia	137
4.2 Väčšinový volebný systém	149
4.2.1 Systém relatívnej väčšiny	151
4.2.2 Väčšinový volebný systém s absolútnou väčšinou	155
4.2.3 Systém alternatívneho hlasovania	158
4.2.4 Iné formy väčšinového hlasovania	161
4.3 Systém pomerného zastúpenia	165
4.3.1 Listinný systém pomerného zastúpenia	168
4.3.2 Systém jedného prenosného hlasu	181
4.3.3 Personalizovaný systém pomerného zastúpenia	184
4.3.4 Väčšinová prémie v systémoch pomerného zastúpenia	187
4.4 Kombinované volebné systémy	190
4.4.1 Kombinovaný volebný systém koexistenčného typu	195
4.4.2 Paralelný kombinovaný volebný systém (systém navrstvenia)	195
4.4.3 Fúzny systém	196
4.4.4 Systém korekcie	197
4.4.5 Podmieneny kombinovaný volebný systém	199
4.4.6 Superkombinovaný volebný systém	199
Kapitola V. Volebné právo v Českej republike	201
5.1 Konstituovanie nového volebného zákonodarstva po roce 1989 a jeho ďalší vývoj	201
5.2 Platná úprava volebného práva	202
5.2.1 Ústavné základy volebného práva	202
5.2.2 Platné volebné zákony	207
5.3 Základné inštitúty volebného práva	208
5.3.1 Aktívne a pasívne volebné právo a prekážky jeho výkonu	208
5.3.1.1 Státné občianstvo Českej republiky	208
5.3.1.2 Věk	210
5.3.1.3 Trvalý pobyt	212
5.3.1.4 Prekážky výkonu volebného práva	214
5.3.2 Vyhlásenie voleb	218
5.3.3 Rozdelenie volebného územia	221
5.3.4 Registrácia voličov	226
5.3.5 Volebné orgány	228
5.3.6 Navrhovanie a registrácia kandidátnych listín a kandidátov	232
5.3.7 Volebná kampaň	236
5.3.8 Hlasovanie	240
5.3.9 Zisťovanie výsledkov hlasovania, pridelenie mandátov a vyhlásenie výsledkov voleb	243

Kapitola VI. Volebné právo v Slovenskej republike	247
6.1 Konštituovanie nového volebného zákonodarstva po roku 1989 a jeho ďalší vývoj	247
6.1.1 Zákon o voľbách do slovenského parlamentu	248
6.1.2 Zákon o voľbách do orgánov samosprávy obcí	261
6.1.3 Zákon o voľbách prezidenta Slovenskej republiky	265
6.1.4 Zákon o voľbách do orgánov samosprávnych krajov	268
6.1.5 Zákon o voľbách do Európskeho parlamentu	270
6.1.6 Volebné zákony v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky	272
6.1.7 Kodifikácia volebného zákonodarstva v roku 2014	282
6.2 Platná ústavná a zákonná úprava volebného práva v Slovenskej republike	286
6.2.1 Volebné právo v Ústave Slovenskej republiky	286
6.2.2 Zákonná úprava volebného práva v Slovenskej republike (základná charakteristika)	291
6.2.3 Aktívne a pasívne volebné právo a prekážky výkonu volebného práva	294
6.2.4 Vyhlásenie volieb	298
6.2.5 Volebné obvody a volebné okrsky	299
6.2.6 Registrácia voličov	301
6.2.7 Volebné orgány	304
6.2.8 Navrhovanie a registrácia kandidátnych listín a kandidátov	310
6.2.9 Volebná kampaň	315
6.2.10 Hlasovanie	320
6.2.11 Zisťovanie výsledkov hlasovania, pridelenie mandátov (volebný systém) a vyhlásenie výsledkov volieb	326
6.2.12 Záverečná poznámka	332
Kapitola VII. Súdny prieskum volieb	333
7.1 Východiská a princípy súdneho prieskumu volieb	333
7.2 Súdny prieskum volieb v Českej republike	347
7.2.1 Typy řízení ve věcech voleb	347
7.2.2 Organizace volebního soudnictví a některá jeho specifika	362
7.2.3 Závěr	369
7.3 Súdny prieskum volieb v Slovenskej republike	370
7.3.1 Konanie vo veciach zoznamu voličov	375
7.3.2 Konanie vo veciach registrácie kandidátnych listín pre volby do Národnej rady Slovenskej republiky a pre volby do Európskeho parlamentu	382
7.3.3 Konanie vo veciach prijatia návrhu na kandidáta na prezidenta Slovenskej republiky	384

7.3.4	Konanie vo veciach registrácie kandidátnych listín pre voľby do orgánov samosprávnych krajov.....	387
7.3.5	Konanie vo veciach registrácie kandidátnych listín pre voľby do orgánov samosprávnych obcí.....	388
7.3.6	Konanie o sťažnosti pre neústavnosť alebo nezákonnosť volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, do Európskeho parlamentu alebo do orgánu miestnej samosprávy alebo proti výsledku volieb	395
7.3.7	Judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky a súdov Slovenskej republiky vo volebných veciach.	408
Zoznam literatúry.....		431
Vecný register.....		445